

ЛОБІЗМ: ПОНЯТТЯ І УМОВИ ІСНУВАННЯ

Актуальність теми: В сучасних соціально-політичних умовах лобізм починає відігравати все більшу роль у процесі вироблення і прийняття рішень як на рівні уряду, так і на рівні місцевого самоврядування. У зв'язку з цим феномен лобізму, його сутнісні риси та характеристики привертають особливу увагу науковців.

Об'єктом нашого дослідження є проблема лобізму, як одному з основних механізмів реалізації інтересів соціальних груп.

Метою статті є дослідження відмінних рис лобістської діяльності, її цілей, різновидів, виявлення негативних і позитивних рис лобізму, аналіз його впливу на розвиток суспільства і виробітку пропозицій по регулюванню лобістської діяльності в Україні.

Лобізм (від англ. – «кулуари») – термін, що позначає розгалужену систему контор і агентств монополій або організованих груп при законодавчих органах, що чинять тиск (аж до підкупу) на законодавців і чиновників з метою ухвалення рішень (певних законопроектів, отримання урядових замовлень, субсидій) на користь організацій, що представляються ними [1, с.162].

Поняття «лобіст» виникло в другій половині XIX століття у Великій Британії і США. В цих країнах розвинулася система представницької демократії, що передбачала колегіальний і процедурний процес прийняття рішень, який складався з багатьох етапів. На деяких із них існувала можливість звернення до парламентарів та членів уряду задля вирішення важливих питань. Лобістами називали осіб, зацікавлених у просуванні законопроектів, а також осіб, що безпосередньо зверталися до керівників або членів комітетів та інших підрозділів законодавчих органів. Суворий регламент не передбачав присутності сторонніх у залах засідань. Саме тому, що прохачі перебували в кулуарах, вони й отримали назву лобістів [1, с.310].

Лобізм у значній мірі сприяє формуванню стійкого «балансу сил» у суспільстві, який створюють групи інтересів. Останні, у свою чергу, віддзеркалюють думку значних верств населення. Отже, діяльність груп політичних інтересів сприяє досягненню політичного консенсусу в суспільстві. Вона дає уявлення політикам і співробітникам державних структур про широкий спектр суспільних потреб і думок більшості груп інтересів [4, с.295].

Лобізм як окремий вид діяльності був узаконений в середині XX століття, оскільки набув значного поширення і статусу загальноприйнятої практики. Першим нормативним актом, що прямо регулює лобізм у США, став закон «Про реорганізацію законодавчих органів» (1946 р.) Він передбачає реєстрацію фірм, які надають лобістські і консультаційні послуги, а також оприлюднення фінансових результатів лобістської діяльності [3, с.53].

Українська держава зіткнулася з проблемою прийняття такого явища як лобізм зовсім недавно, оскільки за часів панування адміністративно-командної системи управління орієнтація була не на соціальну диференціацію, а на соціальну уніфікацію, що, зокрема, виражалося у формуванні єдиної нової спільності «радянський народ», в проголошенні ідеї безкласового суспільства.

Лобізм в Україні, який нині став об'єктом уваги багатьох дослідників, характеризується переважно як неконтрольований, «дикий»; він діє без будь-якої бази. Наслідком цього є деформованість усієї системи представництва інтересів, орієнтація її на такі складові, як консультаційні та експертні служби. Лобізм як поняття найчастіше вживається для означення всієї сукупності способів захисту і просування інтересів, що здійснюється різними каналами. Істотною особливістю української практики лобіювання є його закрита, непрозора форма, використання нелегальних методів. Більше того, нерегульований лобізм у всіх його іпостасях і тлумаченнях у другій половині 1990-х років утвердився як домінуюча стратегія діяльності груп інтересів і всієї представницької системи українського бізнесу та некомерційних організацій [2, с.320].

Висновки. система представництва інтересів, яка існує зараз в Україні, поки що не може сприяти керованості в політичній (а також в політико-правовій та економіко-політичній) сфері життя суспільства і вдосконаленню політичного управління. Розробка законодавства з регулювання лобістської діяльності і розширення правової бази для інших елементів представництва інтересів стає необхідністю – хоча б для часткового вирішення зазначених проблем.

Список використаних джерел

1. Лукашенко П. Особливий політичний відтінок. Підприємництво в Україні. 2001. No 3. С. 30 – 32.
2. Воронов І. О. Політична конфліктологія: діалектика соціальних суперечностей і суспільної злагоди. К.: Генеза, 2005. С. 269 - 320.